

Sygn. akt III U 540/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2022r.

Sąd Okręgowy w S. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatońska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 grudnia 2022r. w S.

sprawy **M. C.**

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wypłatę części uzupełniającej renty rolniczej

w związku z odwołaniem M. C.

od dwóch decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 19 września 2022 r. znak (...) i(...)

zmienia zaskarżone decyzje i ustala, że nie ulega zawieszeniu część uzupełniająca renty rolniczej M. C. od 1 maja 2022r. i nie jest on zobowiązany do zwrotu wypłaconego świadczenia.

UZASADNIENIE

Decyzją z 19.09.2022 r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2022 r. poz. 933 ze zm.) i ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2022 r. poz. 504) z urzędu zawiesił wypłatę części uzupełniającej świadczenia M. C. od 1.05.2022 r. Świadczenie ustalił w wysokości (...) zł miesięcznie, ponieważ zawiesił wypłatę części uzupełniającej świadczenia (kwota (...) zł) z powodu prowadzenia przez niego działalności rolniczej – wyłączenia małżonka z ubezpieczenia społecznego rolników. Ponadto w decyzji wskazano, że do renty rolniczej z tytułu niezdolności przysługują: dodatek pielęgnacyjny do dnia 30.09.2023 r. w kwocie(...)zł i świadczenie uzupełniające – (...) zł.

Decyzją z 19.09.2022 r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2022 r. poz. 933 ze zm.) i ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2022 r. poz. 504) z urzędu wstrzymał wypłatę 100 % części uzupełniającej świadczenia M. C. od 1.05.2022 r. z powodu wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników małżonki. Ponadto ustalił, że w okresie od 1.05.2022 r. do 31.07.2022 r. M. C. pobrał świadczenie w kwocie (...) zł, które mu nie przysługiwało. Nadpłata świadczenia została pomniejszona o (...) zł

z tytułu nadpłaconych składek, w związku z tym M. C. został zobowiązany do zwrotu (...) zł (świadczenie powiększone o odsetki – (...) zł).

W odwołaniu od tej decyzji M. C. wniósł o jej zmianę i wypłatę świadczenia w całości. Skarżący podniósł, iż jego małżonka została wyłączona z ubezpieczenia społecznego rolników, ponieważ (...) w F. przyznał jej świadczenie w związku ze sprawowaniem przez nią opieki nad nim, po ustaleniu, że jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. Z tego tytułu (...) odprowadza za nią składki na ubezpieczenie społeczne rolników, o czym poinformował KRUS.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

Sąd ustalił, co następuje:

M. C. (urodz. (...)) jest właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości Z. (akt notarialny, decyzja podatkowa k. (...) i (...)akt rentowych). Część tego gospodarstwa przekazał umową darowizny na rzecz syna D. C. (akt notarialny k.(...) akt rentowych), pozostałą część ma zamiar przekazać na rzecz drugiego syna w najbliższym czasie. Aktualnie tym gospodarstwem zajmuje się córka, która pracuje w pobliskich S.. Czynności wykonuje przed pracą i po powrocie do domu (mieszka w tej samej wsi). Jej praca polega na doglądaniu bydła mlecznego z cielakami ((...) sztuk).

Decyzją z 20.02.2020 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przyznał M. C. prawo do renty rolniczej od 1.01.2020 r. bezterminowo.

W dniu 4.07.2022 r. M. C. złożył wniosek o świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji oraz o dodatek pielęgnacyjny. Orzeczeniem Lekarza Orzecznika KRUS, M. C. został uznany za okresowo (od daty złożenia wniosku do września 2023 r.) niezdolnego do samodzielnej egzystencji (orzeczenie z (...) r.- k.(...)).

Decyzjami z 19.09.2022 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyznał M. C. prawo do dodatku pielęgnacyjnego i świadczenia uzupełniającego.

H. C. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników jako małżonka rolnika. To ubezpieczenie ustało z mocy prawa od 1.04.2022 r. w związku z wydaniem decyzji z 29.07.2022 r. o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników (informacja k. (...)). Stanowiło to podstawę wstrzymania wypłaty części uzupełniającej renty M. C. (k. (...)). Z zeznań H. C. w charakterze świadka wynika, że (...) w F. przyznał jej świadczenie w związku ze sprawowaniem przez nią opieki nad M. C., po ustaleniu, że jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji. Z tego tytułu (...) odprowadza za nią składki na ubezpieczenie społeczne. Po przyznaniu M. C. renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z powodu choroby nowotworowej, H. C. sama prowadziła gospodarstwo rolne. Jednak w związku z pogorszeniem stanu zdrowia męża, część gospodarstwa przekazano jednemu z synów, pozostała część zostanie przekazana drugiemu synowi w najbliższym czasie. H. C. aktualnie zajmuje się chorym mężem i nie prowadzi gospodarstwa rolnego. Gospodarstwa nie prowadzi też M. C., który został uznany za niezdolnego do samodzielnej egzystencji.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 226 ze zm.) wypłata renty rolniczej ulega całkowitemu lub częściowemu zawieszeniu, jeżeli rencista prowadzi działalność rolniczą. W myśl ust. 4 wymienionego przepisu, uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego.

Podkreślić należy, iż sam fakt stwierdzenia całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym nie powoduje automatycznie uznania, iż ubezpieczony nie prowadzi działalności rolniczej. Przepisy nie wprowadzają takiego skutku nawet przy ustaleniu niezdolności do samodzielnej egzystencji. Wskazać jednak należy, iż o dopuszczalności zawieszenia wypłaty emerytury lub renty rolniczej decyduje jedynie przesłanka faktycznego prowadzenia działalności rolniczej, nie zaś posiadanie gospodarstwa rolnego. Przepis art. 28 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników uznaje dopuszczalność zawieszania wypłaty świadczenia jedynie w sytuacji prowadzenia przez rencistę działalności

rolniczej. Działalność rolnicza jest pojęciem prawnym, zdefiniowanym w art. 6 pkt 3 ustawy i oznacza działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej. Ustawodawca w art. 28 ust. 4 ustawy wprowadził domniemanie, że uprawniony do świadczeń nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli on lub jego małżonek są właścicielami gospodarstwa rolnego lub prowadzą działalność specjalny produkcji rolnej. Domniemanie to kreuje fikcję prawną wynikającą z władztwa nad gospodarstwem rolnym, ale - jak każde domniemanie - może być obalone.

Zgodnie z art. 28 ust. 11 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w przypadku, gdy rencista lub emeryt uprawniony do emerytury z art. 19 ust. 1 ustawy prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy, wypłata nie ulega zawieszeniu. Umieszczenie ust. 11 zmusza do spostrzeżenia, że jego wykładnia jest zdeterminowana całością przepisu. Stosowanie tej normy jest bezprzedmiotowe w sytuacji, gdy rolnik (małżonek rolnika) nie spełnia przesłanek określonych w art. 28 ust. 1 i 3 ustawy. Dyspozycja przepisu art. 28 ust. 11 składa się z dwóch elementów. Po pierwsze, jego adresatem jest rencista lub emeryt, ale tylko taki, który prowadzi działalność rolniczą. Po drugie, ustawodawca wymaga, aby małżonek rolnika podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy. Przesłanki warunkujące powstanie skutku (wypłata nie ulega zawieszeniu) pozostają względem siebie w koniunkcji. Przepis art. 28 ust. 11 koreluje z art. 28 ust. 1-7 tej ustawy. Relacja ta polega na tym, że ziszczenie się warunków określonych w omawianym przepisie niweczy możliwość zawieszenia części uzupełniającej, mimo spełnienia się warunków przewidzianych w ust. 5-7 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Znaczy to tyle, że przepis ten nie jest samoistną podstawą do wstrzymania wypłaty części uzupełniającej. Jego rola jest inna, polega na korygowaniu instytucji zawieszenia wypłaty części uzupełniającej. Wspólnym mianownikiem całej konstrukcji zawartej w przepisie art. 28 jest jednak prowadzenie przez świadczeniobiorcę działalności rolniczej. *Expressis verbis* wynika to również z treści przepisu art. 28 ust. 11 cyt. ustawy.

Funkcją częściowego lub całkowitego zawieszenia wypłaty emerytury lub renty jest prowadzenie przez osobę uprawnioną działalności rolniczej. W tym miejscu należy odwołać się do interpretacji art. 28 stawy dokonanej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., II UZP 5/05 (publ. Legalis nr 62932). Sąd Najwyższy w uchwale tej uznał, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że współcześnie rolnik uzyskuje prawo do świadczeń bez konieczności wyzbycia się gospodarstwa rolnego. Z kolei definicja gospodarstwa rolnego nie zawiera żadnego elementu rzeczowego, a określenie rolnika ogranicza się wyłącznie do opisu wykonywanej działalności. Nadto Sąd Najwyższy wskazał, że skoro rolnik uzyskuje prawo do świadczeń nie dlatego, że wyzbył się własności lub posiadania gospodarstwa, lecz dlatego, że z powodu wieku lub stanu zdrowia utracił zdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, czyli możliwość jego prowadzenia, to wypłata świadczeń rolniczych może kolidować wyłącznie z utrzymywaniem się statusu ubezpieczonego rolnika, wynikającego z prowadzenia przez niego gospodarstwa. Sąd Najwyższy dalej wywiódł, że porównanie ust. 1 i 4 art. 28 nie może polegać na zestawianiu pojęcia "prowadzenie (kontynuowanie) działalności zarobkowej" z pojęciem "własności lub posiadania gruntu", gdyż są to pojęcia nieprzystawalne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/01, OSNAPiUS 2002, Nr 1, poz. 18). Wykładnia ta odnosi się również do przepisu art. 28 ust. 6 tej ustawy. Wskazano w nim wyraźnie, że dotyczy on wyłącznie rencistów, którzy prowadzą działalność rolniczą. Przesłanka ta jest punktem wyjścia do zawieszenia wypłaty części uzupełniającej. Dopiero wtórnie znaczenie ma, czy małżonek rolnika podlega ubezpieczeniu społecznemu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25.03.2014 r. III AUa 1476/13, publ. Legalis nr 993682).

W rozpoznawanej sprawie odwołujący się M. C. z całą pewnością faktycznie nie prowadzi działalności rolniczej na posiadanych gruntach, również w rozumieniu zarządu i organizacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2011 r., III UK 81/10). Jego małżonka sprawuje nad nim opiekę w związku z ustaleniem, że jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji. Wyłączenie jej z ubezpieczenia społecznego rolników, z powodu przyznania zasiłku opiekuńczego przez (...) z tytułu sprawowania opieki nad chorym mężem, nie może powodować, iż niezdolny do samodzielnej egzystencji

M. C. zostanie uznany za osobę prowadzącą gospodarstwo rolne. W ocenie Sądu, stan zdrowia odwołującego się, fakt, że jego małżonka sprawuje nad nim opiekę i nie pracuje w gospodarstwie rolnym, co wynika też ze złożonych zeznań, obalają wynikające z art. 20 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników domniemanie i nie dają podstawy do zawieszenia części uzupełniającej renty rolniczej.

Z powyższych względów Sąd orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.